

V. Publice exorcismum exercere secundum S. Alph. l. c. ex hodierna praxi licitum non est Ecclesiae ministris sine expressa licentia Episcopi: communiter grave peccatum videtur esse aliter agere propter periculum gravis scandali, aut quando expresse prohibitum est ab Episcopo. V. etiam particularia decreta hac in re in Coll. Conc. Lac. tom. VI. ad vocem „Exorcismi“.

Ita tamen dici nequit de exorcismo privatim etiam a ministro Ecclesiae et adhibitis orationibus Ecclesiae secundum formam Ritualis facto, nisi etiam hujus exorcismi usus speciali lege dioecesana prohibitus sit: imo solas preces Ecclesiae contra diabolum in probabili opinione ejus infestationis homo laicus sine culpa recitare potest; at tamen ipse nomine Ecclesiae, quod minister Ecclesiae potest, agere nequit.

VI. Quid vero exorcista in adjuratione diaboli observare debeat, supervacaneum est addere, quoniam in Rituali Romano omnia necessaria documenta reperias.

VII. Quamquam ex una parte id evitari debet, ne nimis increduli daemonicam manifestationem, quam suspicantur adesse, omnem ad aniles fabulas relegemus: ex altera parte sacerdos etiam id debet cavere, ne incautus daemonicas obsessiones vel infestationes facilius adesse judicet, quum diversi generis morbi morbidaeque nervorum praecipue atque inde exortae affectiones, mirum sit, quam singulares apparentias producere valeant. Si igitur possibile est, pii alicujus medici consultationem ne respuat; maxime autem deceptionis atque incautae credulitatis pericula vitabit, si Rituali Romano atque ejus signis, quibus daemonis infestationes distinguere possit, studiose inhaereat illasque regulas sobria prudentia applicare conetur.

Cf. Stöhr *Pastoralmedizin*, Abschn. VI. p. 363 sqq., item von Olfers *Pastoralmedizin* p. 128 sqq.

Articulus II.

De voto.

Cf. imprimis S. Thom. II. II. q. 88, Suarez *de relig.* tract. 6, Sanch. *in decal.* lib. 4, Less. *de just. et jure* lib. 2 cap. 40, Bouquillon l. c. p. II. n. 203—502, Pruner 3. Th. I. Abschn. 3. Hptst. § 3, Scavini t. 2 n. 238—270, Elbel p. 3 n. 175—328, S. Alph. l. c. n. 194—262, Wirthmüller *die mor. Tugend der Religion*, aliosque in decursu tractatus laudatos.

⁴²⁸ Votum est ex doctrina S. Thom. II. II. q. 88 a. 1 et 2 „promissio Deo facta“; quae definitio totam voti essentiam declarat; alia, quae adduntur tantummodo explicatio quaedam sunt, in nucleo jam istis verbis contenta. Ut igitur plenius tota res tractetur, agemus 1. de actu promittendi, 2. de re, quae promittitur (de materia sive objecto voti), 3. de obligatione illius promissionis, 4. de voti seu ejus obligationis cessatione.

§ 1.

De actu votendi.

Quamquam in promissione necessaria est acceptatio ejus, cui aliquid promittitur, ut erga eum promittens obligetur, tamen ab illa conditione in voto abstrahere possumus, siquidem Deus omniscius et ubique praesens censetur statim promissionem acceptare, modo de re sibi beneplacenti agatur. Quare si reliquae conditiones tum in actu votendi, tum in objecto promisso verificantur, de acceptatione disputari nequit. Id de voto in solum Dei honorem facto.

I. Promissio, qua Deo aliquid vovemus, debet esse *seria et vera*, i. e. susceptio obligationis in conscientia sub peccati reatu, non merum propositum: ita enim stricta promissio intelligitur. S. Alph. n. 199.

II. Promissio debet esse satis *deliberata*, quae procedat et ex cognitione tum verae promissionis tum rei promissae, et ex libera voluntate: quare tum ignorantia, tum error, tum defectus libertatis voto obstant. S. Alph. n. 196 ex Busenb. et com. sent.

III. Promissio debet *Deo* fieri, seu in honorem Dei: quare si quis aliquid promittit Sanctis, sistendo in ipsis, est actus voto similis quidem, sed inferior, nimirum actus ‚duliae‘; plerumque autem promissio erga Sanctos ita sumitur, ut ad honorandos Sanctos Deo aliquid promittatur: quod votum est. Suarez l. 1 c. 16, S. Thom. l. c. a. 5.

IV. Promissio haec est aut simplex aut sollemnis; absoluta aut conditionata; pura aut cum alio fine conjuncta; personalis, realis aut mixta; unde diversi nominis vota habes.

Explicatio. Ad I. nota: 1. Falluntur nonnunquam rudes ho-⁴²⁹ mines, eo quod propositum coram Deo factum pro voto habeant. Neque sane sufficit ad votum, dicere „promitto“, quia hoc saepe solum denotat firmum propositum. Quare inquirendum est, utrum voluerint vere specialem obligationem contrahere et sub novo aliquo peccato Deo adstringi, annon.

2. Qui dubitat, utrum votum fecerit an merum propositum, si ex adjunctis res rationabiliter certa fieri nequit, non obligatur; nam ut legis, ita etiam voti exsistentia probari debet.

3. Qui fecte vovet, nolens sese obligare, per se ad votum non tenetur, neque *per se* graviter peccat, sed peccatum ex gravioribus venialibus committit, attamen ratio gravis scandali, vel contemptus, vel gravis deceptio tertii si accedunt — ut sane accedere possunt — mortalem culpam efficiunt. S. Alph. n. 201 q. III. ex Sanchez, Suar., Salmantic. etc.

Ad II. 1. Requiritur ergo ad vovendum aetas discretionis, in qua⁴³⁰ gravis peccati committendi homo capax est. At etiamtum nondum eo ipso constat de sufficienti cognitione et deliberatione voti. Verum si post septennii aetatem votum emissum est, ut dicatur invalidum, defectus sufficientis cognitionis probari debet; si ante septennium, e con-

trario, ut dicatur validum, probari debet, adfuisse sufficientem cognitionem: S. Alph. n. 196.

2. Qui habitualiter nescit, quae sit voti obligatio, etsi verbotenus promittit, verum votum non facit: nisi forte post annos plenae discretionis per voluntatem praevalem omnino ita facere intendat, ut alios facere audivit vel vidit: quod si vult, ex ignorantia jam non procedit promissio, sed ex cognitione et voluntate, qua aliorum exemplo se prorsus conformare velit. Reuter p. 2 n. 328.

3. Qui autem habitualiter novit voti obligationem atque deliberate aliquid Deo promittit, votum verum facit, etsi forte in actu votendi ad obligationem non expresse attenderit, aut non attendisse sibi videatur: nam supposita plena cognitione, attentio confusa sufficit. Alias enim de valore quam plurimorum actuum humanorum eodem modo dubitari liceret, quod quam absurdum sit et humani commercii subversivum, nemo non videt. Reuter ib.

431 4. Qui erravit in re promissa, voto non tenetur, si error erat: a) de rei substantia utcumque; b) de rei circumstantiis talibus, quas si cognovisset, non vovisset; c) circa causam finalem (quod in votis puris et perfectis non potest accidere). In votis tamen, per quae vitae status assumitur, nullus error votum invalidum facit, nisi versetur de rei substantia. S. Alph. n. 198, 7. Alioqui sc. de stabilitate vitae actum esset ac via panderetur ad perpetuas mutationes non sine gravi damno tertii; siquidem instituti religiosi multum interest, non adeo facile posse eos, qui se tali instituto addixerunt, illud iterum relinquere. Paucis, ejusmodi vota per modum contractus bilateralis et onerosi fiunt, atque analogiam cum matrimonio habent; quare simili etiam firmitate utantur opus est.

Dein: dixi 1) „de rei circumstantiis“. Nam error aut ignorantia aliarum circumstantiarum, quae rem nullatenus attingunt, sed plane accidentales sunt, non possunt excusare a voto, etsi vovens, si illas praevidisset, a voto abstinisset. Sume, Titum vovisse jejunium pro fer. IV.; verum postea pro illo die invitatur ad convivium ab amico; quod si praevidisset, non vovisset. Nihilominus voto tenetur; quia non est circumstantia rem mutans.

Dixi 2) „de circumstantiis, quarum cognitio votum impedivisset“: nam si qui error minoris momenti occurrit, standum est voto; quum in qualibet rationabili promissionis interpretatione idem observetur. Cf. Sanchez l. c. cap. 2 n. 6 et 7, S. Alph. n. 226.

432 5. Votum emissum ex metu injuste incusso ad votum extorquendum ex sententia practice tuta invalidum est. V. S. Alph. n. 197.

Nimirum 1) certo invalidam declaravit Ecclesia, et, si opus fuit, invalidam fecit, professionem religiosam sic emissam ex metu gravi.

2) Probabiliter idem valet de quolibet voto; imo insuper satis probabile est, Deum censendum esse non acceptare ejusmodi promissionem, quum ne inter homines quidem firma obligatio ex tali promissione oriatur.

3) Num autem metus levis eundem effectum habeat, difficiliter discernitur: in professione religiosa id admitti nequit, quum in humano com-

mercio, quando utrimque obligatio contrahitur, levis metus attendi non possit; neque in aliis votis privatis et occultis facile credi potest, metum levem fuisse veram et solam causam votendi; si tamen sola causa fuit, satis probabile videtur, votum illud non valere, quando in solo conscientiae foro res agitur. Reuter l. c. n. 331 c, Suarez etc.

4) Si autem metus non injustus erat, vel metus „ab intrinseco“ (v. n. 24, 2), ex eo votum invalidum non fit: quamquam, ut postea dicetur, causa dispensandi facilius adest.

Ad III. Quoniam de illis promissionibus, quae improprie vota dicuntur, 433 speciatim non agemus, hic notari potest, ea, quae de irritatione, dispensatione etc. dicuntur, etiam ad ejusmodi vota impropria referri posse. Cui enim in Ecclesia Deus potestatem dedit dispensandi suo nomine in promissione sibi facta, illis etiam competere dicenda est facultas remittendi promissionem Dei domesticis factam, qui unum corpus morale et mysticum nobiscum constituunt.

Ad IV. 1. Prima distinctio est inter votum *publicum* et *privatum*, 434 prout aut in facie Ecclesiae emittitur, ejusque observatio quodammodo sub custodia Ecclesiae ut fidejussoris collocatur, aut a vovente pro se emittitur.

2. Distinguitur votum *solemne* et *simplex*, prout votum innititur solemni consecratione per religiosam professionem ordinesve sacros, aut in ea non innititur. Verum accuratius discrimen voti solemnem et voti simplicis explicare, quando utrumlibet voventem facit religiosi ordinis membrum, potius illius loci est, ubi de statu religioso disseritur.

3. Votum *absolutum* et *conditionatum* quid sit, fere ex nomine intelligitur. Conditionatum igitur votum, impleta conditione evadit perfectum. Verum hic illud fac attendas, non omnia, quae per modum conditionis exprimuntur, esse re ipsa conditiones veri nominis, sed saepe solum temporis designationem: quod probe notandum est, quum ea, quae de faciliore solutione conditionati voti postea dicturi sumus, respiciant tantum conditiones vero sensu sumptas. Etiam si enim talis sensus particulae „si“ ad barbarismum in lingua latina spectat, notum est, non omnes ad regulas grammaticae loqui, neque talem usum, qui particulam temporis cum conditionali particula confundat, tum in latina, tum maxime in aliis linguis esse infrequentem. Accipe exemplum: „si convaluero, promitto ingressum in ordinem religiosum“, aut ita sumi potest, ut non absolute ad vitam religiosam afficiar, sed quasi in compensationem boni illius, quod a Deo peto et spero, sanitatis restituendae — habes conditionatum votum; aut ita sumi potest, ut absolute quidem electurus sim vitam religiosam, at pro tempore futuro, quo, ut spero, sanitati fuerim redditus. Clarius etiam id habes, si dicis: „Promitto vitam religiosam, si parentes mortui fuerint“: quod raro sumitur pro vera conditione, quae puritatem affectus erga votum inficiat — ita enim conditionem intelligo —, sed pro temporis designatione.

4. Votum est *determinatum* aut *disjunctivum*: prout res aliqua certa et determinata promittitur, aut unum aliquid ex pluribus per electionem et arbitrium (plerumque ipsius voventis) determinandum.

5. Votum aut *purum* aut *ex alio fine factum* est, prout solus amor rei promissae et intentio Dei re illa promissa honorandi causa voti motiva est, aut alius finis proxime movens est: v. g. ad implorandam a Deo conservationem amici voveo piam peregrinationem. (Attende discrimen talis voti a voto conditionato: „si amicus salvus redierit“. In utroque casu salus

amici finis est; sed in uno casu statim me obligo ad rem piam praestandam, in altero postquam rem optatam a Deo obtinero.)

Ad ejusmodi vota etiam pertinent vota *poenalia*, per quae aliquis promittit certum aliquid opus pium pro casu, quod hoc vel illud peccatum commiserit. Dicuntur etiam *poenalia praeservativa*, quatenus homo tali voto sibi ipsi intendit fraenum injicere, quo in suo officio facilius contineatur, ne peccet: e. g. „voveo jejunium, si temperantiam laesero“. — Ejusmodi vota sunt aut *mere poenalia*, aut *poenalia mixta*, prout non omissio peccati seu defectus, sed sola poena objectum voti est, aut utrumque; posterioris exemplum habes: „voveo servare temperantiam; quod si laesero, jejunare“.

6. Votum dicitur *personale, reale, mixtum*: prout aut actio ipsius votantis promittitur, aut res aliqua utcumque danda, aut res danda per ipsam personalem votantis actionem; v. g. orare, eleemosynam dare, propriis manibus pauperem ad convivium recipere.

§ 2.

De re, quae promittitur in voto.

435 Quum votum sit promissio Deo facta, objectum promissum debet tum in potestate votantis esse, tum *Deo placere*: secus a Deo accipi nequit.

I. Ut igitur ex parte rei votum subsistat, res debet 1. esse *possibilis*, non solum in se et secundum physicas vires, sed etiam moraliter loquendo vires physicas et morales votantis excedere non debet; 2. debet esse res *moraliter bona*, imo *majoris boni non impediens*: quod vocant „*de bono meliori*“. Nam si quid moraliter impossibile est, spectatis viribus votantis, sicut lex humanitas data non obligat: ita neque voluntaria electione coram Deo obligatio contrahi censetur. Si quid autem moraliter bonum non est, Deo honorandi causa offerri nequit; imo si majoris boni impediens est, etsi in se bonum, offerri quidem Deo *quando exercetur* potest, obligatio autem honoris divini causa id agendi, et consequenter obligatio a majore Dei beneplacito abstinendi induci non potest. S. Alph. n. 202 et 207.

II. Quare valet quidem votum ejus rei sive actionis, quae jam aliunde obligatoria est, adeoque etiam votum non committendi hoc et illud peccatum; sed votum suscipiendi *statum contra evangelica consilia* communiter non valet. Cf. Wirthmüller § 70, 20.

III. Factum alienum objectum voti proprie esse non potest. Qui autem jus in alios habet, voto sese obligare potest, ad impendendam omnem suam potestatem et auctoritatem, qua alterum ad pium opus permoveat. S. Alph. n. 216.

436 **Explicatio.** Nota ad I. 1. A voto excluditur igitur res plane inutilis, quae spectatis circumstantiis inutilis manet. Reuter n. 333, 3; S. Alph. n. 204; S. Thom. l. c. a. 2.

2. Excluditur etiam ab objecto voti actio objective indifferens: nam etsi actiones objective indifferentes modo Deo placenti exercere possumus et debemus, nihilominus quum non modus ille, sed res ipsa

voveatur, promissio illius rei obligatoria esse nequit: nisi forte in peculiari casu actio ex se sola indifferens cum objectivis circumstantiis, quibus moraliter bona reddatur, Deo promittatur. Accedit, ut saepe omissio ejusmodi actionis ex majori virtute abnegationis fieri possit; quare sibi hanc omissionem *lege* interdiceret, quia Deo displicet, impossibile est. Ibid.

3. Excluditur multo magis a voto res objective mala: imo gravis injuria atque mortale peccatum est, si quis sciens et volens actum peccaminosum, etsi venialiter tantum, Deo promittere praesumat; vere enim blasphemus modo cum Deo agit. S. Alph. n. 205.

Idem dic de voto rei in se bonae, quae ex malo fine fieret, vel ad malum finem dirigeretur, v. g. aliquid vovere, ut successus belli injusti obtineatur: sive votum absolutum sumitur de re ante successum obtentum praestanda, sive conditionatum de re post obtentum successum facienda: similiter enim blasphemia committitur. S. Alph. n. 206.

Quare qui promiserit aliquid „si duellum feliciter commiserit“: si intenderit adversarium profigare, votum invalidum est etiam post adversarium occisum; si vero intenderit solummodo suam salutem, quum incolumis servari possit sive adversario prostrato sive non prostrato, post evasionem ad rem promissam tenetur, sive per adversarii occisionem sive alio modo servatus est.

4. Si vero non res promissa ad malum finem dirigitur, seu si malus 437 finis non rem ipsam quae promittitur attingat, sed actionem qua aliquid promittitur: votum propterea non est invalidum; nam etsi actio *vovendi* Deo displicet, actio quae *vovetur* placere potest. V. g. Aliquis rancore, vel vanitate ductus promittit largam eleemosynam: si explendo seu exsequendo rem promissam alteri molestiam creare, aut auram popularem haurire vult, votum non est; si vero solum ex actione vovendi vanitatem hausit, aut rancore irave ad actionem vovendi tantum permotus fuerit, votum ex hac causa non est nullum. V. Sanchez l. c. cap. 6 n. 12 et 13, S. Alph. l. c.

5. Votum, quod impedit impletionem legis ecclesiasticae, in illis circumstantiis non valet, aut si generatim quidem valet, ejus obligatio pro illis adjunctis non valet: nisi forte res promissa utilitate perfectione multum excedat objectum legis per se urgentis, ita ut legislator dici debeat noluisse cum tanti boni dispendio legem urgere.

6. Votum contra praeceptum Superioris emissum hoc ipso nondum est invalidum, si tantum vetuit sine suo consensu vovere: aliud est, si ipsa res promissa contra ejus praeceptum est. Nam in priore casu actio quidem vovendi illicita fuit, non autem ipsa res promissa ejusque exsecutio evadit illicita; in posteriore casu ipsa exsecutio, seu res promissa mala est. Cf. Sanchez l. c. n. 6.

7. Votum assumendi opera poenitentiae, si indiscreta corporis maceratio est, non valet, se. quae inducit periculum *gravis* infirmitatis aut hominem ineptum reddit ad munera officii obligatoria implenda, imo in fundato dubio gravis periculi votum non obligat, siquidem ejusmodi periculo sese exponere, nemini ex se licet sine gravi causa seu bono praevalente. Confer, quae dicuntur de caritate, quam homo sibi debet. S. Thom. l. c.

art. 2 ad 3. Hinc qui privatum votum fecisset nunquam comedendi carnes, si vita inde periclitaretur, voto non obstante, carnes edere deberet.

488 Ad II. 1. Ratio, *cur* ea, ad quae agenda vel omittenda aliunde tenemur, Deo vi voti nos facturos omissurosve esse promittere in super possimus, haec est, quia revera eo ipso aliquid novum Deo placens praestamus. Praecepta enim non obligant, ut ex motivo religionis impleantur aut velut signum cultus divini Deo exhibeantur. Quae autem ex voto peraguntur, eo ipso evaserunt signa cultus honorisque divini, atque novo utique vinculo ad ea peragenda ipsa religio voventem adstringit.

Posse autem nos vi voti ad ea, quae jam praecepta sunt, obligari, ex praxi fidelium et ipsius Ecclesiae publico usu ita evidens est, ut probatione non indigeat. Quando enim Ecclesia votum castitatis sive imponit sive acceptat, objectum voti non est solum, ut interdicatur matrimonium ejusve usus, sed singuli actus, qui coelibis jam interdicti sunt, nova voti obligatione prohibentur. Ita praeter Wirthmüller l. c. etiam Pruner l. c. § 3 n. 2 cum communi sent. Quare opinioni, quasi res aliunde praeceptae eo tantum sensu voti objectum fieri possint, quod *specialis*, ex se nondum debita *diligentia* in implendis illis praeceptis promittatur, assentiri nequeo. V. Linsenmann § 102.

2. Ut autem veri voti obligatio ineatur ad ejusmodi objecta aliunde jam obligatoria, de intentione veri voti seu novae obligationis libere assumendae constare debet. Hinc quae dicuntur 'vota baptismalia', veri nominis vota non sunt, etsi in illis emittendis vel renovandis vox 'promitto, voveo' usurpatur. Nam intentio fidelium non est, novam speciem obligationis inire, sed id tantum confirmare, ad quod homo vi legis divinae tum naturalis tum supernaturalis ordinis jam tenetur. Si quis vero dixerit, ipsa *consecratione*, quae susceptione baptismi foederisque christiani fit, peccata christianorum omnia novam quandam malitiae speciem accipere, quae sit quaedam religionis laesio seu sacrilegii species, non est cur repugnem, imo id libens admisi supra *de peccatis* n. 226: modo concedatur, si speciale votum emissum fuerit, ejusmodi speciem irreligiositatis *novam* et fidei fractae formalem malitiam prorsus superaddi. Cf. Bellarm. *de monach.* cap. 19.

439 3. Votum non committendi *certum aliquod* peccatum, est certe validum. Aliud autem dicitur de voto vitandi omnia peccata.

Quamquam enim quodlibet peccatum, si committitur, vitari possibile est — alias non esset peccatum —: moraliter tamen possibile homini non est, vitare *omnia* peccata, etiam levia semideliberata; ergo, quum votum hoc objectum formaliter exprimat, de re moraliter impossibili est, cujus obligationem homo sibi sponte imponere non debet. S. Alph. n. 203.

Verum, qui sic vovisset, „in quantum possum“; vi voti obligaretur *per se* ad vitanda mortalia, ad vitanda venialia plene deliberata, ad adhibendum diligentem curam evitandi semideliberata; at in *singulis* peccatis *semideliberatis* contra votum non peccaret toties, quoties tale committeret.

Dixi, *per se*: nam non desunt graves auctores, qui dicant, pro homine imperfecto et inconstante invalidum esse votum nunquam peccandi ullo peccato deliberato, imo invalidum esse votum nunquam peccandi *ullo* peccato mortali etiam interno pro homine fragiliore. Verum si de vitando

peccato mortali agitur, quum res sit per gratiam divinam moraliter possibilis ac proin constare non possit de voti nullitate, praefendum est, ut petatur dispensatio: v. S. Alph. l. c.; Sanchez l. c. cap. 5 n. 17 haec habet de voto non peccandi unquam mortaliter ab homine fragiliori emisso, etsi non tantae fragilitatis sit, ut votum possit censi irritum:

„Homo fragilis peccaret venialiter emittendo hoc votum, imo posset esse tanta imprudentia ratione fragilitatis, ut peccaret *mortaliter*; adhuc tamen valeret votum.“ — neque haec temere excogitata sunt: cogita v. g. juvenem aut puellam in coeno luxuriae diuturna consuetudine haerentem, qui illico tale votum emittere vellet.

4. Votum faciendi semper id, quod perfectius visum fuerit, quod 440 miramur in aliquibus Sanctis, permitti nequit nisi hominibus diuturna sanctitate probatis: idem dic de voto non committendi certum aliquod peccatum in iis speciebus, in quibus difficile valde est, quemlibet venialem defectum vitare, ut in cogitationibus internis, in cibo et potu sumendo, in verbis otiosis vitandis etc. V. Sanchez l. c. n. 18.

5. Inire matrimonium communiter nequit esse objectum voti, quum impediatur majorem perfectionem. Valere igitur potest 1) relate ad matrimonium cum certa persona ineundum, quando aliunde jam existit obligatio illius matrimonii; 2) relate ad matrimonium in genere hypotheticae et disjunctive tantum pro eo, qui matrimonium tamquam remedium contra incontinentiam considerat, contra quam adhibere debet *aut hoc, aut aliud* remedium. V. S. Alph. n. 209.

6. Votum non petendi dispensationem voti *sensu limitato valet, illimitato non valet*. Nam si justa causa dispensationis deest, imo nisi melius et utilius sit, dispensationem peti, votum valet. S. Alph. n. 208.

Attamen, interdicta dispensationis petitione, commutatio peti potest; imo etiam dispensatio ex justa causa a Superiore non petenti *offerri*, atque tunc ab eo, qui vovit, *accipi* potest: siquidem non vovit, se votum suum manifestare vel dispensationem oblatam acceptare nolle.

Ad III. 1. Voti alieni exemplum habes, quando parentes vovent 441 filium suum ordini religioso aut Ecclesiae servitio per ordines sacros suscipiendos: quo voto filius non tenetur, nisi postea sponte consenserit. Parentes tamen vi voti tenentur prorsus, ne filii desiderium vel electionem impediunt, imo ut promoveant. — Quando autem voverunt, per filios aut cum filiis tale opus pium praestare, quod vi domesticae potestatis possint *exigere*; tenentur parentes ex voto, id filios jubere, filii tenentur ex pietate erga parentes obedire.

2. Aliud votum alienum habetur, relate ad posteros, quando civitas, communitas vovit quotannis peragere tale festum, jejunium etc. Quod etsi vi voti proprie dicti non obligat nisi eos, qui voverint aut votum ratihabuerint: nihilominus 1) interveniente legitima auctoritate ecclesiastica, etiam alii obligari possunt vi legis latae idque ex motivo religionis; 2) relate ad expensas, quae necessaria fuerint, obligari prorsus possunt ad modum oneris haereditati impositi simili ratione, qua haeres voto reali testatoris ligatur (v. infra n. 456), vel ad modum tributi per legitimam auctoritatem inducti; 3) addi potest obligatio quaedam per modum quasi-pacti cum Deo vel gratitudinis, si intuitu